

בזים לאנשי המקצוע, מצפצפים על הציבור - ותקציב 2025 לא נראה באופק

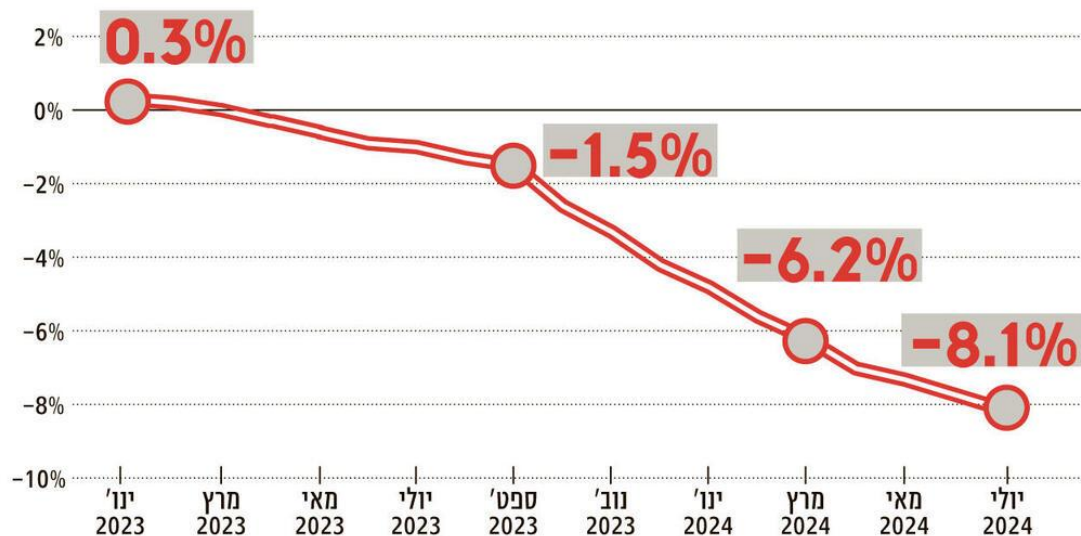
לפי תוכניות האוצר, תקציב המדינה ל-2025 היה צריך להיות מאושר בממשלה עד 15 באוגוסט; אלא ששר האוצר לא הגיע לאירוע, מנכ"ל משרדו מחזיק פתק עם צעדים משומשים ולא מקדם אף אחד מהם, והדרג המקצועי מטפס על הקירות. כולם מחכים ל"אחרי החגים" בלי סיבה סבירה

אדריאן פילוט 10:11, 13.08.24 **כלכליסט**

בזמנים נורמליים, בעוד כ-48 שעות היתה אמורה ממשלת ישראל להתכנס במטרה לאשר את [תקציב המדינה לשנת 2025](#). זה לא תאריך שרירותי, הוא נקבע מראש בתוכנית העבודה של משרד האוצר ונגזר לאחר מרצון לעמוד בלוחות הזמנים לאישור תקציב המדינה. זה אפילו לא מיוחד. ככה זה בכל אירוע של אישור תקציב (למעט כשיש ממשלת מעבר), והשנה, מכיוון שמדובר בתקציב מורכב במיוחד הכולל התמודדות עם עלויות המלחמה (ועוד לא אמרנו כלום על [הורדת הדירוג של פיץ'](#) שהתרחשה הלילה) הצורך בדיון תקציבי עמוק ורציני נדרש מאי פעם. אלא שהשנה קרה אירוע חסר תקדים: אנחנו עמוק בחודש אוגוסט – ואין תקציב מדינה וגם לא חצי תקציב.

ישראל מתמודדת עם גירעון תקציבי לא בר קיימא

גירעון / עודף כאחוז מהתוצר

מקור: משרד האוצר

נזכיר שתקציב מדינה אינו המלצה או עצה חברית, וגם לא משהו שהוא "Nice to Have". במדינת ישראל תקציב מדינה הוא חוק ואפילו חוק יסוד (משק המדינה). אלא שבעידן שבו הכל גמיש, שאין שום משמעות לדיון ציבורי רחב בנושאים שישפיעו על ההכנסה הפנויה של כל משק בית, גם זה נזרק לפח.

[תהליך התקצוב נקטע השנה](#) כבר בשלבים הכי התחלתיים שלו. אגף התקציבים הכין את כל הניירות, המסמכים והיעדים, כולל גירעון ורמת החוב הצפויות. הוא גם פירט את הקיצוצים, העלאות המסים והשינויים המבניים המוצעים כדי להניע את המשק, שנמצא

בעיצומה של מלחמה שסיומה אינו נראה באופק. ההצעות הללו כללו גם רפורמות שנועדו לייעל את המשק ולהוריד את יוקר המחיה. אפילו התקיימו שתי הישיבות ראשונות בלוחות הזמנים המקוריים שנקבעו: ב־27 במאי וב־3 ביוני. אבל אז שיגר שר האוצר בצלאל סמוטריץ' מכתב, שבו קבע כי הדיונים בכל שאר הצעדים לגיבוש התקציב יתקיימו במרוכז ביומיים בלבד: ב־18-19 ביוני. הדיון הזה אומנם התקיים, אבל מאז עקבותיו של שר האוצר סמוטריץ' נעלמו והעסק תקוע. לא אז.

ב־15 ביולי נפגשו סמוטריץ' ומנכ"ל משרדו שלומי הייזלר עם ראש הממשלה בנימין נתניהו ויועצו הכלכלי אבי שמחון לישיבה קצרה ללא ניירת, ללא נתונים וללא מספרים - והכי חשוב, ללא פקידות מקצועיות. גם הנגיד הוזמן כדי לתת למפגש ארשת מקצועית ורצינית. אבל הדבר הכי משמעותי שיצא משם הוא תמונת יח"צ בחדר ושולחן ריקים ואמירה, שלפיה "יהיה תקציב בעזרת השם".

מדיניות של שליפות: פתקים וצעדים

בשבוע שעבר התכנסה הנהלת האוצר לישיבה השבועית השגרתית כדי לדון בנושאי השעה. בדקות האחרונות של אותה ישיבת הנהלה ביקש [הממונה על התקציבים יוגב גרדוס](#) את רשות הדיבור, והעלה שאלה שמצביעה על חומרת המצב התפקודי שבו שרוי משרד האוצר: מה קורה עם התקציב ל־2025? להפתעת המשתתפים ותמיהתם, שלף המנכ"ל הייזלר דף בן 14 שורות בכתב ידו, שלא כללו אף מספר. ב־10 השורות הראשונות הופיעו "צעדי התכנסות דחופים", לשיטתו של הייזלר, שצריך לבצעם גם אם אין תקציב מדינה. עמדת הייזלר תואמת את עמדת הנגיד ירון, שהפציר כי צעדי ההתכנסות הדחופים נועדו למנוע הורדת דירוג שמתקרבת בצעדי ענק. הייזלר השתכנע והתכוון לחשוף את הדברים רק בתחילת ספטמבר, מכיוון שצעדים כמו הקפאות של קצבאות, מדרגות מס ונקודות זיכוי דורשים חקיקה מורכבת, שחייבת להיכנס לתוקף עד סוף 2024. אם מתחילים את שנת 2025 ללא החקיקה הזו - כבר אי אפשר יהיה לממשה באותה שנה.

תקציב 2025? אפילו הפגישות לקראתו לא מתקיימות

23/06/2024 שינויים

מבניים אצל השר

(סבב 2)

לא התבצעה

24/06/2024 התאמות

מנכ"ל האוצר (סבב 2)

התבצעה בצורה

שטחית בלבד

26/06/2024 שינויים

מבניים אצל השר

(סבב 3)

לא התבצעה

26/06/2024 התאמות

אצל השר

(דיון מקדים)

לא התבצעה

30/06/2024 התאמות

אצל השר (סבב 1)

לא התבצעה

01/07/2024 התאמות

אצל השר (סבב 2)

לא התבצעה

01/07/2024 התאמות
אצל השר (סבב 2)
לא התבצעה

**פגישות מול
ראש הממשלה**

02/07/2024 שינויים
מבניים אצל מנכ"ל משרד
ראש הממשלה (סבב 1)

08/07/2024 מצרפים
והתאמות מנכ"ל משרד
ראש הממשלה

10/07/2024 שינויים
מבניים אצל מנכ"ל משרד
ראש הממשלה (סבב 2)

11/07/2024 מצרפים
והתאמות ראש הממשלה

14/07/2024 שינויים
מבניים ראש הממשלה
**לא התקיימו פגישות,
למעט אחת בה
הפקידות הבכירה
באוצר לא נכחה ולא
הוצגו נייר או מצגת**

אינפו תקציב 2025 המשך

עד כאן הכל היה מצוין – הנה מנכ"ל שרואה שתקציב המדינה מתקשה לקום ופועל לזרזו באפיקים אחרים. אלא שאז התחילו להתגלות בפתק של הייזלר צעדים מופרכים, או כאלו שאין שום סיכוי לממשם. בטח לא בעת הזו. כך, למשל, מציע הייזלר להטיל מע"מ על התיירות. הצעד השחוק הזה, שתמיד עולה ומתרסק לקרקע המציאות או הלחץ הפוליטי התורן, נראה מגוחך במיוחד כעת מהטעם הפשוט שמספר התיירים בישראל הוא מהנמוכים שידעה המדינה. בהתאמה, גם מידת האפקטיביות של הטלת מס כזה על תקציב המדינה נמוכה.

צעדים נוספים כללו הטלת מע"מ על שירותים כמו נטפליקס או ביטול פטור על רכישות מחו"ל עד 75 דולר. זה לא יקרה כמובן: שנים מנסה אגף תקציבים לבצע צעדים אלו ואף ממשלה לא נענית. מס על מוצרים כיפיים, שמשמחים את ההמונים, כמו צפייה בסדרות או קניות בשיין או באמזון, הוא צעד לא פופולרי, ואף ממשלה, קל וחומר לא זו המכהנת היום, לא תנקוט אותו כשייתכן שבחירות נמצאות מעבר לפינה.

הייזלר כתב גם צעדים משמעותיים יותר, כמו "ביטול משרדי ממשלה מיותרים" או "מיצוי כושר השתכרות לקבלת קצבה". טוב שמנכ"ל האוצר חשב על זה כעת. עם זאת, הצעה להצעות שליוו את תקציב 2024 תגלה את אותן הצעות שמלוות את כעת תקציב 2025, וכבר אז נזרקו לפח על ידי הממשלה הנוכחית. לפי הייזלר, הצעדים שרשם בפתק יכולים להביא לקופת המדינה 1%-1.5% תוצר, שהם 20-30 מיליארד שקל. פקידי האוצר, שתרגום

הצעדים לכסף הוא מקצועם, סבורים כי המספרים שעליהם הייזלר מדבר אינם נכונים בלשון המעטה, ואין בהם כדי לסגור את החריגה בגירעון התקציבי.

העיקר להיראות כאילו עובדים

אז מה יש לנו עד כה? בינתיים בעיקר אין. אין דיונים ואין תקציב. אבל יש פתק, שאין בו אף מספר, אבל יש בו צעדים משומשים הנדרשים כדי להקטין את הגירעון ומנכ"ל אוצר שסבור שזו הדרך לנהל את תקציב המדינה. גורמים במשרדו סבורים כי הייזלר לא ממש מקדם דבר. נראה לעתים שהוא מכין את גרסתו לוועדת חקירה כלשהי שתקום או שהוא מתכוון לביקורת של מבקר המדינה, שיבוא וישאל איפה היה ובמה עסק כאשר מצבה הפיננסי של ישראל נכנס לסחרור.

הייזלר לא פועל בחלל ריק. מעליו יש שר אוצר שהיה אמור בזמנים נורמליים, לדחוף להכנת התקציב הכי מאתגר שהיה למדינה בשנים האחרונות. הייזלר אמר למקורביו כי הוא עדכן את השר לגבי המהלכים הדחופים שהוא מבקש לקדם, אבל השר לא הגיב. כלומר סמוטריץ' לא עודד אותו להתקדם או בירך על המהלך, אבל גם לא צרח עליו או זרק אותו מהמדרגות. לשר אין אינטרס לקדם תקציב, שבו יצופו כל המחלוקות על השותפים הקואליציוניים, אך המנכ"ל רוצה להיראות כמי שפעל בכיוון הנכון.

שניהם רוצים שייראה כאילו משרד האוצר שוקק פעילות ועשייה, למרות שבפועל תקציב המדינה לא זז מילימטר. סמוטריץ' גם אמר לפקידים שהוא "יודע להביא תקציב" – גם אם מתחילים לעבוד עליו "אחרי החגים". למרות שלפי התכנון המקורי, "אחרי החגים" חייבת הכנסת לאשר את התקציב בקריאה ראשונה ולהתחיל כבר בדיונים בוועדות הכנסת. סמוטריץ' סירב לענות לפקידים מדוע הוא רוצה להמתין עד אחרי החגים, או מה אמור לקרות עד אז.

בינתיים הגירעון הממשלתי לא עוצר וכבר נסק ל-8.1%, רמות גירעון שנרשמו בעבר רק בזמן מגפת הקורונה ובמלחמת יום הכיפורים.

הפקידים בינתיים מחזיקים במצגות, מסתכלים על הקירות וממתינים להוראות הפוליטיקאים, ראש הממשלה ושר האוצר, שמעדיפים לשתוק. זו תמונת מצב עגומה המאפיינת את הממשלה הנוכחית: בזים לפקידות המקצועית, מצפצפים על הצורך הציבורי בדיון עמוק על הקיצוצים הכואבים שיידרשו במשק הישראלי, ורפורמות מקיפות זה באמת לחלשים.